

Zvířecí kosti z knovízských objektů z Prahy 9 – Běchovic

René Kyselý

Předmětem osteologické analýzy jsou zvířecí kosti z lokality Praha 9 – Běchovice (výzkum L. Hájek, 1968). Předložený materiál pochází ze dvou výše popsanych kontextů (Vencl 2016) datovaných na základě keramických nálezů do období mladší nebo pozdní doby bronzové. Kontext je S. Venclem interpretován jako doklad existence pravěké zápalné oběti. Kosti jsou měřeny dle von den Driesch (1976).

Objekt H4 (k. knovízská?) obsahoval spálenou část holenní kosti tura, další drobný spálený fragment a části nespálených čelistí ovce; celkem 4 kosterní nálezy:

Distální část tibie (holenní kosti) patří dle malé velikosti turu domácímú (*Bos taurus*) menších rozměrů. Je zcela spálena do černé barvy. Do černa je zcela spálen i drobný fragment diafýzy neurčitelné kosti. Naopak asi z poloviny zachovalé části levé a pravé mandibuly (dolní čelisti s lícními zuby) téže ovce nebo kozy (*Ovis aries* / *Capra hircus*) nenesou žádné stopy ohně. Věk jedince byl dle stavu dentice (silnější obrus M1, M2 neprořezán) určen na 9–12 měsíců (odhad podle Silver 1969; Schmid 1972; Payne 1973 a Helmer 1995). Délky řad mléčných molárů jsou 29,9 mm a 30 mm.

Objekt H6 (k. knovízská) obsahoval hleznovou kost prasete, část pažní kosti ovce/kozy, fragmenty diafýzy středně velkého savce a fragment diafýzy velkého savce; celkem 7 kosterních nálezů:

Do černé až hnědé barvy přepálený talus (též astragalus, hleznová kost) z pravé zadní nohy patří dle rozměrů (GLI = 43,3 mm) evidentně praseti domácímú (*Sus domesticus*), které mohlo být subadultní nebo dospělé. Talus je na jednom místě okousán hlodavcem, přičemž není jisté, zda k ohlodání došlo před spálením nebo po něm. Fragmenty diafýzy další do černé a hnědé barvy přepálené kosti nelze s jistotou určit (jde o dlouhou kost nebo kosti, dle morfologie snad pozůstatky humeru); silou kompakty odpovídají rovněž praseti, i když mohou patřit jinému středně velkému savci. Blíže neurčitelný fragment diafýzy dlouhé kosti velkého savce je pravděpodobně také přepálen (do šedé barvy). Distální polovina humeru (pažní kosti) patří nedospělé ovci nebo koze (*Ovis aries* / *Capra hircus*), pravděpodobněji ale ovci, je také sežehnut, přičemž opálení do černé barvy je zjevné jen na zlomovém okraji diafýzy. V oblasti loketního kloubu nese kost na mediální ploše asi osm jemných příčných zářezů, které jsou zjevně výsledkem porcování (dělení končetiny v kloubu).

ZÁVĚR

Posuzovaný soubor kostí není tvořen souvislými částmi skeletu, naopak je zjevná anatomická a zoologická různorodost (kombinace různých kostí z různých zvířecích druhů) a většinou jde o fragmenty. Do souboru nezapadají čelisti ovce/kozy z objektu H4, které na rozdíl od všech ostatních fragmentů nejsou opáleny. Dle posouzení anatomického a tafonomického stavu nelze stanovit, který z nálezů tvoří náhodnou příměs a který byl vložen intencionálně. Posuzujeme-li nálezy z hlediska masitých milodarů, pak doložené anatomické části nepředstavují nejkvalitnější části těla, spíš jde o tělní partie s malým množstvím masa (oblast patního kloubu tura a prasete, oblast loketního kloubu ovce/kozy a dolní čelisti ovce/kozy).

LITERATURA

- von den Driesch, A. 1976: A guide to the measurement of animal bones from archaeological sites. Peabody Museum Bulletin 1. Harvard University. Harvard.
- Helmer, D. 1995: Biometria i arqueozoologia a partir d'alguns exemples del Pròxim Orient, Cota Zero 11, 51–60.
- Payne, S. 1973: Kill-off patterns in sheep and goats: the mandibles from Asvan Kale, Anatolian Studies 23, 281–303.
- Schmid, E. 1972: Atlas of Animal Bones. Amsterdam – London – New York.

Silver, I. A. 1969: The ageing of domestic animals. In: D. Brothwell – E. Higgs (eds.), Science in archaeology – survey of progress and research. London, 283–302.

Vencl, S. 2016: Pravěké zápalné oběti: případ knovízských objektů z Prahy 9 – Běchovic, Archeologie ve středních Čechách 20, 277–305.

Analysis of animal bones from the Knovíz culture features from Prague 9 – Běchovice

The samples consists of 11 isolated fragments of cattle, pig and sheep/goat bones; no continuous part of a skeleton was observed. Two mandibles from one sheep/goat found in one of the features differ from the other finds, in that these two bones do not show signs of burning. Despite the fact that most of the bones do show such signs, it is not clear from osteological analysis whether or not they served as offerings. However, as the recorded anatomical elements do not represent the fleshy parts of the animals (heel and elbow joint regions, mandibles), so they do not correspond to use as flesh offerings.

(English by René Kyselý)